

N:o 45.

Ank. till Riksd. Kansli den 14 April 1882, kl. 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om lagbestämmelse angående anordnande af särskilda valkretsar och valbyråer till lättnad vid samfälda val af stadsfullmäktige i större städer.

Lag-Utskottet har från Andra Kammaren fått till sig hänvisad en af Herr S. A. Hedlund afgifven motion, N:o 30, hvori motionären hufvudsakligen andrager:

»Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad af den 21 Mars 1862 bestämmer i 9 § 1 mom., att i stad, der stadsfullmäktige äro tillsatte, allmänna rådstugans befattning är inskränkt till val af stadsfullmäktige jemte beslut i fråga, huruvida i stad med invånare till antal af 3,000 eller derunder stadsfullmäktige skola utses, samt i 15 §, att allmän rådstuga skall hållas inför magistraten å rådhuset.

»Visserligen är det enligt 26 § medgifvet, att för val af stadsfullmäktige stad må kunna indelas i valkretsar, i hvilket fall jemväl valen för de särskilda kretsarne, jemlikt 27 §, synas böra hållas inom hvarje valkrets; men der sådan indelning icke skett, följer af de anförda föreskrifterna, att valen böra ske vid allmän rådstuga, och att denna skall hållas å rådstugan.

»Det sålunda stadgade förfarandet vid val af stadsfullmäktige har, inom den kommun jag tillhör (Göteborg), medfört olägenheter af den betydighet, att de synas påkalla en förändring i tillvägagångendet vid valen; och som en sådan förändring icke kan ega rum utan ändring i förenämnda stadganden i kommunalförordningen för stad, tager jag mig friheten att föreslå,

det, med ändring i samma stadganden och i berörde 27 §, det måtte medgifvas, att äfven i stad, der valen ske samfäldt, en sådan in-

delning i valkretsar må medgifvas, att de samfälda valen förrättas inom valkretsarne och att föreskriften, att valen skola ske inför magistraten å rådhuset, må utbytas emot ett stadgande, som tillåter att valen förrättas inför dertill af magistraten förordnade män, och verkställas inom de särskilda valkretsar, i hvilka staden för detta ändamål bör indelas, på sätt 26 § i öfrigt föranleder.»

Den närmare anordningen i förevarande hänseende har motionären tänkt sig sålunda.

Hvarje valbyrå borde förestås af en fullsuten magistrat, som utgjordes af ordinarie ledamöter eller af sådane, som för tillfället af magistraten till ledamöter förordnades. För ordningens upprätthållande och pröfning af förekommande frågor skulle denna organisation bäst motsvara ändamålet. Då likväl det samfälda valet syntes fordra, att tvist underkastade röstsedlar pröfvades af den gemensamme valförrättaren, och till följd deraf föreståndare för de särskilda valbyråerna endast syntes behöfva den myndighet, som erfordrades för att, jemte valedlarnes emottagande i enlighet med den godkända röstlängden, upprätthålla ordningen vid valet, skulle ock föreståndare för hvarje byrå kunna utgöras af en magistratsperson, ordinarie eller tillförordnad, med biträde såsom vittnen af tvenne utaf stadsfullmäktige utsedda personer; i hvilket fall valedlarnes öppnande och införande i listor skulle tillkomma valbyrån, men pröfningen af tvetydiga valedlar hänskjutas till magistraten såsom valförrättare.

Förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862 stadgar:

§ 26.

»För val af stadsfullmäktige må stad kunna indelas i valkretsar, hvilka, efter derom af Magistraten uppgjortt förslag, bestämmas af stadsfullmäktige, der sådane finnas, men eljest af stadens röstberättigade innevånare vid allmän rådstuga.»

»Valbarhet är ej inskränkt inom valkrets.»

§ 27.

»Stadsfullmäktige väljas ibland stadens röstberättigade män, enligt den röstgrund, som i denna förordning är stadgad. Der valen ske samfäldt, verkställas de vid allmän rådstuga, men der staden är indelad i valkretsar, enligt förut uppgjort, vederbörligen fastställd ordning.»

Såsom sig visar, angå dessa bestämmelser omedelbarligen endast det fall, att för hvarje valkrets visst antal personer skola utses. Följaktligen är ock förhållandet detsamma med det stadgande i 16 § Riksdagsordningen, som medgifver, att stad må, der flere riksdagsmän skola utses, kunna, på sätt om val till stadsfullmäktige är stadgadt, indelas i valkretsar. Motionären vill nu, att liknande anordning må i större städer kunna vidtagas äfven i det fall, att staden icke för ifrågavarande valet är indelad i dylika valkretsar, och att följaktligen äfven vid samfälda val i sådana städer valkretsar må kunna inrättas endast i och för röstsedlarnes emottagande.

I Utskottets tanke möter, äfven med nuvarande bestämmelser, icke hinder för vidtagande af en dylik anordning. Visserligen stadgar, såsom motionären ock anför, förordningen om kommunalstyrelse i stad i § 9, att »i stad, der stadsfullmäktige äro tillsatte, inskränkes allmänna rådstugans befattning till val af stadsfullmäktige» jemte viss uppgifven annan fråga; samt i § 15, att »allmän rådstuga hålles inför magistraten å rådhuset, och skola dess förhandlingar vara offentliga»; men, utom det, att sistnämnda stadgande synes förnämligast redigeradt med afseende å »förhandlingar» och beslut å allmän rådstuga i kommunala ärenden i allmänhet, och att stadgandet om stadsfullmäktiges utseende »å allmän rådstuga» hufvudsakligen synes afse att genom nämnda uttryck i korthet bestämma valförrättaren samt grunderna för rösträtt och röstvärde vid dessa val, synes icke uti uttrycket inför magistraten å rådhuset kunna inläggas den mening, att valförrättningen nödvändigt skulle i dess helhet försiggå inför hela magistraten, och i alla händelser å rådhuset, utan synes det Utskottet kunna med skäl antagas, att dylika val äfven må lagligen förrättas på det sätt, att å olika i stadens särskilda trakter belägna vallokaler röstsedlarne emottagas af för hvarje vallokal utsedde magistratens deputerade, hvilka dock å hvarje vallokal torde böra utgöra minst samma antal, som det minsta för fullsuten magistrat bestämda, eller tre ledamöter, samt att röstsedlarnes öppnande, granskning och sammanräkning sedermera offentlig förrättas inför magistraten in pleno, dervid tillstädeskomne valmän ega mot sedlarnes giltighet eller i öfrigt med afseende å valförrättningen framställa de anmärkningar, till hvilka de finna sig hafva fog. Genom denna senare anordning vinnes den fördel, att icke — såsom lätt kan blifva händelsen, derest öppnandet, granskningen och sammanräkningen af röstsedlarne försigginge å de särskilda vallokaler, hvarest de aflemnats, inför dervarande magistratens deputerade, samt inför magistraten in pleno endast hopsummering egde rum efter de å de olika vallokalerna förda särskilda valprotokoll — å olika vallokaler,

vid samma val, olika uppfattningar kunna göra sig gällande beträffande likartade röstsedlars giltighet m. m. Vid en dylik anordning beträffande valen torde ock den föregående granskningen af vallängderna böra så tillgå, att dessa hållas till handa å de särskilda vallokalerne till granskning af allmänheten, men att anmärkningar mot desamma anmälas inför samt afgöras af magistratens plenum.

På grund af den ännu i tillämpliga delar för utseende af ledamöter i Riksdagens Andra Kammare för hufvudstaden gällande »Ordning för val af Riksdagsmän i Borgareståndet för Stockholm», af Kongl. Maj:t fastställd den 13 Juli 1859, med de sedermera af Kongl. Maj:t i skrivelser den 4 September 1863 och den 12 Augusti 1875 deruti fastställda förändringar, samt den af Kongl. Maj:t den 11 Augusti 1863 fastställda »Ordning för Borgmästare-, Rådman- och Magistrats-Sekreterareval i Stockholm», med de ändringar, som i denna ordning skett genom nyssnämnda Kongl. bref den 12 Augusti 1875, är äfven i nämnda stad vid dylika val — likasom vid val till stadsfullmäktige, vid hvilka senare dock staden är indelad uti fem valkretsar, som *hvardera* utse visst antal fullmäktige — den anordning gällande, att röstsedlarne emottagas af tre magistratens deputerade i särskilda vallokaler — hvilka numera äro förlagda inom de särskilda valkretsarne —; men desse magistratens deputerade hafva här äfven till åliggande att öppna, granska och sammanräkna de till dem aflemnade röstsedlar; och äro särskilda, för olika val skiljaktiga, bestämmelser meddelade om sättet för den föregående justeringen af vallängderna.

Då Utskottet, på grund af det anförda, finner nu gällande stadganden icke lägga hinder i vägen för en sådan anordning vid val i större städer, som den motionären ansett önskvärd, får Utskottet hemställa, att motionen icke må föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 April 1882.

På Lag-Utskottets vägnar:
 AXEL BERGSTRÖM.

Herrar *Widmark*, *Smedberg* och *Åbergsson* hafva begärt få här antecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet, de förre i följd af erhållen ledighet från riksdagsgöromålen och den senare i följd af tjänstgöring såsom fullmäktig i Riksgäldskontoret.